

Socialinių teisinių veiksnių įtaka žmonių gyvenimo kokybei

Kazys Serbenta¹, Algimantas Mioldažys¹, Karolis Jovaišas¹, Juozas Misevičius²,
Alfredas Gabrijolavičius², Zenonas Martinkėnas²

Nepriklausomų mokslinių ekspertų asociacija¹, Lietuvos profesinės saugos lyga²

Straipsnyje pateikiami kompleksiniai mokslo tiriamieji ir praktiniai darbai žmonių sergamumo ir traumavimų srityse. Darbingo amžiaus asmenys socialinėse aplinkose darbingumo netenka 84 kartus dažniau, o vaikai dėl traumų socialinėse aplinkose neįgalūs tampa 50 kartų dažniau negu darbo (ugdymo) aplinkose. Ligos ir traumos socialinėse aplinkose atsiranda dėl skurdo, psichologinės įtampos, socialinio neteisingumo, darbo netekties, smurto, šalčio, apsinuodijimų ir kt. Šiame darbe atlikta konkretaus moksleivių traumavimo įvykio ir jo teismo nagrinėjimo proceso analizė. Parengtos moksliskai pagrįstos išvados, pagal kurias reikalavimas byloje dėl žalos atlyginimo yra neteisėtas ir nepagrįstas. Nustatyta, kad nagrinėjant teismuose traumavimų aplinkybes bei veiksmus vyrauja teisėjų nuomonės, nepaisoma atitinkamų sričių specialistų, ekspertų išvadų. Straipsnyje pateikti pasiūlymai dėl moksleivių nelaimingų atsitikimų tyrimo ir apskaitos nuostatų patobulinimo. Pateiktos darbo rezultatus apibendrinančios išvados.

Socialinė sauga, priežastinis ryšys, deliktinė atsakomybė, ugdymo procesas

Įvadas

Nustatyta, jog žmones visą gyvenimą veikia įvairūs kintami, taip pat žalingi veiksniai. Tačiau ne kiekvienas vaikas ar suaugęs žmogus turi gebėjimus numatyti galimus pavojus ir išvengti jų poveikio. Kita vertus, kiekvieno piliečio sauga priklauso nuo jo išsilavinimo, darbo ir gyvenimo sąlygų, valstybės, savivaldybių bei teisėtvarkos institucijų atitinkamų pareigūnų kompetencijų ir požiūrio į žmogaus saugumą.

Kol kas dar nėra moksliskai pagrįstos su sveikata susijusios gyvenimo kokybės sampratos. Tai sudaro problemų nagrinėjant žmonių saugos klausimus. Mūsų šalyje gyvenimo kokybės gerinimo aspektas pirmą kartą buvo išskirtas LR Sveikatos sistemos įstatyme, kurio vienas iš tikslų yra „ilginti gyvenimo be ligų ir traumų laiką bei gerinti gyvenimo kokybę“. Susiję su žmonių sveikata gyvenimo kokybės tyrimai turi didelę reikšmę ir svarbą, padeda geriau suvokti ir įvertinti žmonių traumas ir ligas įtakančius veiksmus bei parengti tinkamas prevencijos priemones. Pažymėtina, kad Lietuvos teisės saugos pareigūnai vis dažniau apkaltina ne tą asmenį, kuris kaltas dėl traumavimo įvykio. Nagrinėjant žalos atlyginimo klausimus, teismų ir kitų institucijų sprendimai dažnai prieštarauja elementariai logikai. Įvairių norminių teisės aktų netinkamas taikymas jau tapo teismų praktika, o sprendžiant ginčus teisės aktuose deklaruojami nepriklausomumo, teisingumo, protingumo, sąžiningumo ir kiti principai dažniausiai ignoruojami.

Tyrimų tikslas - ištirti socialinės ir teisinės saugos veiksnių įtaką žmonių gyvenimo kokybei ir nustatyti esminius teisminių nagrinėjimų šioje srityje trūkumus, kurie kliudo traumatizmo prevencijai.

Tyrimų metodika

Šiame darbe panaudota sisteminė ir palyginamoji Lietuvos ir užsienio mokslo šaltinių, teisinių dokumentų, statistinių ir sociologinių tyrimų duomenys. Panaudoti traumavimo priežasčių ir pavojų loginio medžio ir klaidų teorijos metodai. Traumavimų tyrimams naudota sąvoka „traumos“ apima TLK-10-AM grupę „Sužalojimai, apsinuodijimai ir tam tikri išorinių poveikių padariniai“, - įvairūs kūno sužalojimai, pro natūralias angas patekusių svetimkūnių poveikis, nudegimai, nuplikinimai,

apsinuodijimai, nušalimai ir kt. Šiame darbe moksleivių (7 – 17 m.) traumavimus ugdymo aplinkose priskyrėme darbo (ugdymo) sričiai.

Analizuodami teisės normas ir jų vykdymą autoriai vadovavosi formaliąja logika, valstybinės kalbos normomis ir taisyklėmis. Rengdami konkrečias ekspertines išvadas naudojosi mokslo tiriamųjų darbų rezultatais, žmonių saugos ir traumavimo priežasčių nustatymo bei klasifikavimo metodikomis (Serbenta ir kt., 2010). Taip pat naudojosi žmogaus veiksmų pasekmių, teisinio vertinimo (Jovaišas, 2009; Dworkin, 2005) ir kitais ankstesniais socialinės saugos tyrimais (Serbenta ir kt., 2017).

Tyrimų rezultatai ir aptarimas

Šiame darbe tęsiamas sistemos „Žmogus - Aplinka“ kenksmingų, pavojingų veiksnių ir jų poveikio teisinių pasekmių nagrinėjimas (Serbenta ir kt., 2010). Pagal Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) prognozes pavojai ir žmonių sveikatai žalingi veiksniai profesinėse aplinkose turi tendenciją mažėti, tačiau pastebimai didėja vandens, maisto, oro taršos ir psichosocialinių veiksnių poveikis (1 lentelė).

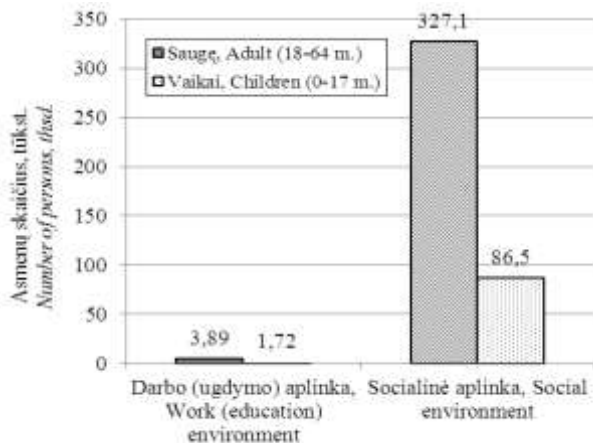
1 lentelė. Žalingumų žmogaus sveikatai pasiskirstymo prognozės iki 2020 m. (sudaryta autorių pagal PSO prognozes)

Table 1. Forecast for the distribution of human health risks up to 2020.

Veiksnių (aplinkos) pavadinimas	Veiksnių dalis, proc.
1. Socialinė aplinka:	
- vandens, maisto, oro tarša	31
- alkoholis, tabakas, narkotikai	18
- fizikiniai veiksniai	15
- psichosocialiniai veiksniai	26
- kiti veiksniai	3
2. Darbo (ergonominė) aplinka	7

Privalomo sveikatos draudimo fondo informacinės sistemos (PSDF) duomenimis 2016 m. asmenų, sirgusių viena ar daugiau ligų ir patyrusių traumas, padaugėjo: 79,8 proc. gyventojų buvo užregistruotas bent vienas susirgimas ar traumavimas, iš jų - 77,8 proc. suaugusiųjų ir 88,5 proc. vaikų. Asmenų, patyrusių traumas, sumažėjo galimai dėl sumažėjusio gyventojų skaičiaus. Sužeidimai ir apsinuodijimai buvo užregistruoti 14,4 proc. gyventojų,

413,6 tūkst. asmenų, iš jų: 86,5 tūkst. vaikų ir 327,1 tūkst. suaugusiųjų (1 pav.).

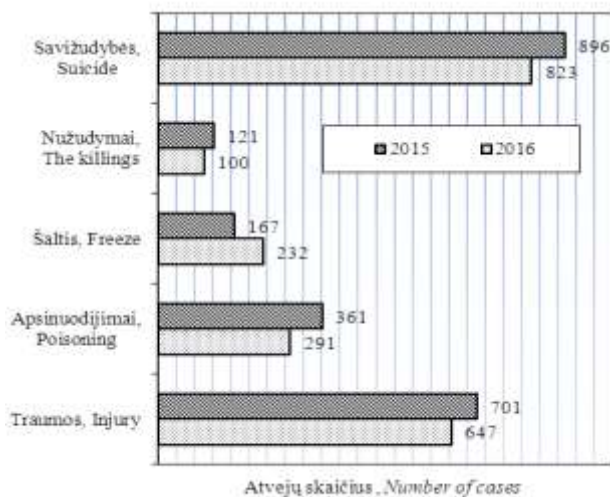

1 pav. Netekusių darbingumo (tapusių neįgaliaisiais) asmenų skaičiaus pasiskirstymas Lietuvoje 2016 m. (sudaryta autorių pagal Lietuvos statistikos metraštį, 2017).

Fig. 1. The distribution of the number of people with disabilities to work (disabled persons) in Lithuania in 2016

Pagal statistiką vaikai dažniau negu suaugusieji patiria pečių, rankų, klubų, kojų, galvos sužalojimus, nudegimus. Suaugusieji darbingo amžiaus asmenys socialinėse aplinkose darbingumo netenka 84 kartus dažniau, o vaikai dėl traumų socialinėse aplinkose neįgalūs tampa 50 kartų dažniau negu darbo (ugdymo) aplinkose.

Lietuvoje 2016 m. dėl išorinių priežasčių žuvo 3062 darbingo amžiaus asmenys. Daugiausia mirė dėl savivždybių, traumų ir apsinuodijimų (2 pav.).

2 pav. Suaugusių (18-64 m.) asmenų išorinių mirties priežasčių pasiskirstymas Lietuvoje 2015 ir 2016 m. (sudaryta autorių pagal Lietuvos sveikatos statistika, 2015 ir 2016)

Fig. 2. Distribution of causes of external causes of death among adults (18-64 years old) in Lithuania in 2015 and 2016

Nors 2016 m. savivždybių sumažėjo, tačiau skaičiuojant 100 tūkst. gyventojų, gautas 112,7 mirties dėl išorinių priežasčių rodiklis Lietuvoje yra pats didžiausias Europos Sąjungoje ir ES vidurkį viršija 2,4 karto.

Pagal pasaulines diagnostikos klasifikacijas savivždybes įtakojantys veiksniai priskiriami prie ypatingų ir psichologine, ir socialine prasme. Savivždybių grėsmė

didina ypatingų veiksmų sudėtis (kompleksiškumas). Paprastai žudomasi dėl skurdo, psichologinės įtampos, nepagydomų ligų, staigaus neįgalumo, socialinio neteisingumo, darbo netekties, smurto ir kt.

Lietuva pagal gyventojų mažėjimo tempą ir kitus demografinius rodiklius tapo sparčiausiai nykstančia pasaulio valstybe (Stankūnienė, 2017). Akivaizdu, kad mūsų socialinės saugos sistema jau tapo nestabili, trečdalis gyventojų yra prie skurdo ribos, daugelis gyventojų turi didelių psichologinių problemų.

Didelį nerimą kelia tai, kad Lietuvoje 2016 metais pirmą kartą neįgaliais buvo pripažinta 1716 vaikų iki 18 m. ir iš jų 55,8 proc. neįgalumas nustatytas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų (Lietuvos sveikatos statistika, 2016).

Atlikus vaikų traumavimų vietų analizę nustatyta, kad vaikai iki 17 m. dažniausiai traumuojasi namų arba nuolatinės globos įstaigų aplinkose. Tai sudaro apie 41,6 proc. (2 lentelė).

2 lentelė. Lietuvos vaikų (0-17 m.) traumų struktūra pagal įvykio vietą 2015 m (Lietuvos vaikų traumas ..., 2017)

Table 2. The structure of injury of Lithuanian children (0-17 years old) by location of the event in 2015

Įvykių vieta (aplinka)	Traumų dalis, proc.
1. Gyvenamoji vieta	41,6
2. Mokykla (ugdymo įstaiga)	8,7
3. Sporto (fizinio lavinimo) aplinka	4,0
4. Gatvė (automagistralė)	4,6
5. Kitos aplinkos	41,1

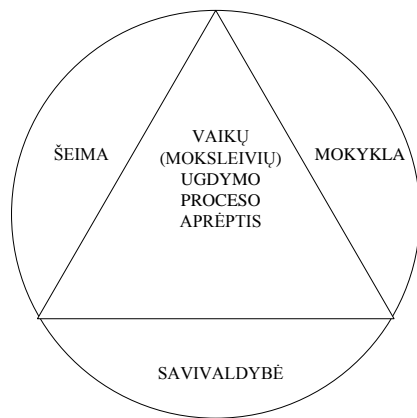
Svarbu pažymėti, kad daugiau kaip 41 proc. vaikų traumavimų įvyksta nenustatytoje aplinkose. Neapibrėžtus traumavimų įvykius dažniausiai tiria policijos pareigūnai (tyrėjai), kurie šioje srityje neturi tinkamos kompetencijos ir negali nustatyti tikrųjų traumavimo priežasčių. Pagrindinis jų darbo uždavinys yra konstatuoti, ar įvykio metu nėra padaryta nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių. Šiuos dalykus iš esmės reglamentuoja LR Baudžiamasis kodeksas ir LR Baudžiamojo proceso kodeksas, o jų taikymas yra teisininkų (policininkų, prokurorų, teisėjų) kompetencijų sritis. Traumavimų tyrimai ir jų priežasčių nustatymas pagal ankstesniųjų tyrimų išvadas yra kompleksinės sudėties specialistų bendros veiklos kompetencijos dalykas.

Moksleivių nelaimingų atsitikimų tyrimo, registravimo ir apskaitos nuostatai reglamentuoja nelaimingų atsitikimų, ištikusių moksleivių jų ugdymo proceso metu, tyrimą, tačiau jie netaikomi traumavimų įvykiams, atsirandantiems moksleiviams esant šeimos (tėvų, globėjų) priežiūroje. Tyrimo metu paaiškėjo, jog nėra tikslios moksleivių ugdymo proceso sąvokos, jos apibrėžties ir suformuluotos sampratos. Pagal mūsų sudarytą grafinį modelį ugdymo procesas nesibaigia pamokomis mokykloje (3 pav.).

Ugdymo procesas yra sudėtinis, jame dalyvauja ir jį reguliuoja ugdytojai – ne vien mokyklos mokytojai, bet ir šeima, vaikų tėvai, jų atstovai, globėjai, su kuriais vaikas bendrauja didesnę laiko dalį, ir savivaldybių socialiniai darbuotojai bei kiti pareigūnai.

Šiame darbe tirtas vaiko sveikatos sužalojimas dėl galvos traumas pasirinktas neatsitiktinai. Šis pavyzdys ir tyrimo rezultatai aktualūs vaikų traumatizmo dėl išorinių socialinės kilmės veiksmų poveikio prevencijai, kadangi

pagal Higienos instituto suvestinius statistinius duomenis vaikai dažniausiai patiria galvos traumas būdami 10-17 metų amžiaus. Pažymėtina, kad dėl išorinių socialinių veiksnių šios amžiaus grupės vaikų mirčių skaičius taip pat yra didžiausias.

3 pav. Vaikų (moksleivių) ugdymo proceso aprėpties grafinis modelis
Fig. 3. Graphic model of children's (pupil's) education process coverage

Mūsų nagrinėto įvykio esmė yra ta, kad vaikas kartu su kitu mokiniu, pateko į nesaugomą, nebaigtą statyti pastatą, kuriame nėra durų ir langų, ir patyrė galvos traumą. Dėl sunkaus sveikatos sutrikdymo vaikas negali toliau lankyti mokyklos, jis mokosi pagal individualią programą, laiko save nepilnaverčiu.

Ieškinys pastato savininkui grindžiamas Civilinio kodekso 6.263 str. 1 d. įtvirtinta bendro pobūdžio pareiga elgtis taip, kad savo veiksmais nepadarytų žalos kitam asmeniui, ir Statybos reglamento STR 1.08.02:2002 "Statybos darbai" dalimi, kurioje reglamentuota statinio konservavimo darbai sustabdžius statybos darbus statybvietėje. Tačiau ieškinyje teigiama, jog žala padaryta dėl to, kad pastato savininkas sudarė galimybę vaikui patekti į pastatą.

Bylos dokumentuose nėra duomenų apie minėto traumavimo įvykio ištyrimą, kadangi pagal galiojančius Moksleivių nelaimingų atsitikimų tyrimo, registravimo ir apskaitos nuostatus tokį įvykį mokyklos, kurioje mokėsi vaikas, administracija tirti neprivalo, o policijos tyrėjai dėl kompetencijų trūkumo faktinių traumavimosi priežasčių nenustatė ir klausimą išsprendė tik baudžiamosios atsakomybės prasme. Konkrečiu atveju tik specialistai, ekspertai gali ir privalo nustatyti:

- ar minėtas Reglamentas gali būti taikomas?
- kokios yra vaiko traumavimosi faktinės aplinkybės?
- ar egzistuoja tarp žalos vaiko sveikatai atsiradimo ir pastato savininko priežastinis ryšys deliktinei atsakomybei kilti ir kt.

Atlikus reikiamų norminių teisės aktų analizę nustatyta, kad ieškinyje nurodytomis aplinkybėmis STR.1.08.02:2002 negaliojo ir negalima jo taikyti todėl, kad:

- konkrečiu atveju nebuvo statybvietės;
- nebuvo vykdoma statyba, o nevykdoma statyba negalėjo būti ir nebuvo sustabdyta;
- pastato savininkas nebuvo statytojas, dėl to neturėjo teisės ir pareigos vykdyti kuriuos nors su pastato konservavimu susijusius darbus.

Specialistų, ekspertų išvadose, be kita ko, nurodyta:

- žala vaiko sveikatai atsirado dėl jo paties netinkamų veiksmų (elgesio), padarytų saugos normų pažeidimų;

- tarp pastato savininko neveikimo ir žalos vaiko sveikatai neegzistuoja joks priežastinis ryšys deliktinei atsakomybei kilti, todėl ieškinių teiginiai, motyvai ir reikalavimai dėl žalos atlyginimo yra neteisėti ir nepagrįsti.

Pagrindinė šio įvykio priežastis buvo ta, kad vaikas, niekieno nekontroliuojamas ir neverčiamas, įlindo į pastatą, kuriame sprogdino petardas ir šio neleistino proceso metu pats susižalojo galvą. Ši aplinkybė, nors ir buvo nurodyta ikiteisminio tyrimo dokumentuose, tačiau nebuvo ištirta ir įvertinta. Nebuvo spręstas nepilnamečių tėvų (globėjų) atsakomybės už įvykį klausimas (LR Civilinių pirotechnikos priemonių..., 2002). Kadangi pagal ikiteisminio tyrimo pareigūnų sprendimus nėra nustatyta kitų asmenų nusikalstamų veikų (veiksmų ar neveikimo), dėl kurių kilo minėtas įvykis, todėl pastato savininkas už paties vaiko padarytą žalą savo sveikatai nebuvo ir nėra atsakingas.

Apibendrinus parengtas ekspertines išvadas, nustatytos šio įvykio tokios pagrindinės priežastys:

- konkrečiu atveju nebuvo vykdomos pačių vaikų ir jų tėvų pareigos rūpintis vaiku, jį auklėti, globoti, tinkamai prižiūrėti, nurodytos LR Vaikų teisių apsaugos pagrindų įstatymo 3 str., 6 str. 5 p., 11 str., 21 str. 1 d., 2 d.;

- nebuvo vykdomos miesto, kuriame esančiose mokyklose mokėsi vaikai, savivaldybės ir mokyklos administracijos funkcijos vaikų (mokinių) ugdymo kokybės ir elgesio reguliavimo srityse, nurodytos LR Vietos savivaldos įstatyme, taip pat LR Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme.

Pagal mūsų nustatytas petardų sprogdinimo aplinkybes konstatavome, jog vaiko traumavimosi atveju egzistavo konkreti ergonsistema "Žmogus - Aplinka" (toliau - Sistema), kurioje pagrindiniai veikėjai buvo vaikas ir jo draugas - kitas mokinys. Gretutiniai veikėjai - jų tėvai (globėjai) ir atsakingosios valdžios institucijos - miesto savivaldybė ir jai priklausančios mokyklos, kuriose mokėsi vaikai.

Dėl netinkamo Sistemos funkcionavimo pablogėjo minėtų pagrindinių Sistemos veikėjų elgesio, veiklos ir drausmės kokybė ir dėl to atsirado galimybė įvykiui kilti, kadangi vaikai, pamelavę motinoms, pasakę jog šie du draugai eina kartu pasivaikščioti, pažaisti, faktiškai išėjo sprogdinti petardų. Pagal nustatytas jų bioritmų fazių būklės įvykio dieną aktyvesnis buvo susižalojęs vaikas.

Pagal tyrimų rezultatus tiesioginė vaiko traumavimo priežastis priklauso socialinės - psichologinės kilmės priežasčių grupei. Šios kilmės traumavimosi priežasties atsiradimo sąlygų ir Petardų sprogdinimo aplinkybės reguliavimas (prevencija) priklausė nurodytiems Sistemos dalyviams, kurie yra atsakingi už minėto įvykio kilmą.

Pastato savininkas konkrečiu atveju nebuvo minėtos Sistemos dalyvis (veikėjas), todėl joks jo veiksmas ar neveikimas neturėjo įtakos Sistemos funkcionavimui ir šio įvykio padariniams. Už kitų šios Sistemos veikėjų netinkamus, teisę pažeidžiančius veiksmus pastato savininkas nebuvo, nėra ir negalėjo būti atsakingas.

Išdėstytos aplinkybės, pagrįstos atliktų tyrimų rezultatais, patvirtina neigiamų socialinių - teisinių veiksnių atsiradimo sąlygas, kurios formuojasi teisėkūros,

teisės saugos, valstybės valdymo, savivaldos ir ugdymo institucijose. Tai iš esmės lemia žmonių likimus.

Išvados

1. Darbingo amžiaus asmenys socialinėse aplinkose darbingumo netenka 84 kartus dažniau, o vaikai dėl traumų socialinėse aplinkose neįgalūs tampa 50 kartų dažniau negu darbo ir ugdymo aplinkose.

2. Pagrindiniai žmonių gyvenimo kokybę įtakojantys veiksniai socialinėse aplinkose yra skurdas, psichologinė įtampa, maisto ir oro tarša, darbo netektis, smurtas, nuodai (narkotikai), socialinio teisingumo nevykdymas ir kt.

3. Traumatizmo prevencijos tikslu bet kurioje ergosistemoje žmonių traumavimus būtina tirti kompleksiskai visa Bendrosios saugos aprėptimi, deramą dėmesį skirti socialinės ir teisinės kilmės veiksnių nustatymui.

4. Traumavimų įvykių darbe ir buitėje atvejais sprendžiant nusikalstamos veikos klausimus privaloma vadovautis kompetentingų specialistų, ekspertų išvadomis.

5. Moksleivių nelaimingų atsitikimų tyrimo, registravimo ir apskaitos nuostatus būtina papildyti norma, jog šie Nuostatai reglamentuoja nelaimingų atsitikimų, ištikusių moksleivius taip pat jų laisvalaikio metu, tyrimą, registravimą ir apskaitą.

6. Žmonių gyvenimo kokybei neigiamą įtaką daro tai, kad faktiškai nevykdomas socialinis teisingumas; teisėjai priima sprendimus pagal savo „vidinius įsitikinimus“, o ne pagal tikrovę ir faktus; todėl turi būti nustatyta bei atliekama teisminių institucijų darbo pilietinė kontrolė.

Literatūra

- DWORKIN R. „Teisės imperija“. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2005, 152-153 p.
- JOVAIŠAS K., „Žmogaus teisių Katekizmas“. Vilnius, Teisės institutas, 2006, - 220 p.
- Lietuvos vaikų traumas ir jų priežastys 2017, Higienos institutas, Nr. 1(20)[http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/Vaiku%20traumas.2017\(1\).pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/Vaiku%20traumas.2017(1).pdf) (2018 02 28)
- LR Civilinis kodeksas // Valstybės žinios, 2000-09-06, Nr. 74-2262
- LR Civilinių pirotechnikos priemonių apyvartos kontrolės įstatymas // Valstybės žinios, 2002-06-21, Nr. 62-2496.
- LR Vaikų teisių apsaugos pagrindų įstatymas // Valstybės žinios, 1996-04-12, Nr. 33-807.
- Lietuvos sveikatos statistika 2015, 2016. <http://www.hi.lt/lt/lietuvos-sveikatos-statistika-health-statistics-of-lithuania.html> (2018 02 28)
- Lietuvos statistikos metraštis 2017 <https://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas?publication=28260> (2018 02 28)
- Moksleivių nelaimingų atsitikimų tyrimo, registravimo ir apskaitos nuostatai // Valstybės žinios, 2000-02-23, Nr. 15-403.
- SERBENTA K., MIELDAŽYS R., NARBUTIENĖ L. „Ergonomikos ir saugos sąryšių tyrimai sistemoje „Žmogus - Aplinka“. Žmogaus ir gamtos sauga. Tarptautinės mokslinės - praktinės konferencijos medžiaga, 1 dalis. Akademija, 2010, p. 33-35.
- SERBENTA K., MIELDAŽYS A., JOVAIŠAS K., ir kt. „Kompleksinės specialistų, ekspertų Komisijos išvados. Lietuvos profesinės sąjungos lyga, Vilnius, 2017, 62 p.
- SERBENTA K., MIELDAŽYS A., MISEVIČIUS J., MARTINKĖNAS Z., MANZUROVAS I. „Socialinės saugos tobulinimas dalykų reikšmių tyrimo būdu“ Žmogaus ir gamtos sauga. Tarptautinės mokslinės - praktinės konferencijos medžiaga, Akademija, 2017, p. 196-198.
- STANKŪNIENĖ V., SOS: Lietuva - tarp sparčiausiai nykstančių pasaulio šalių, Kauno diena, 2017,<
<http://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/sos-lietuva-tarp-sparciausiai-nykstanciu-pasaulio-saliu-791590>> (2018 03 01)
- STR 1.08.02:2002 „Statybos darbai“ // Valstybės žinios, 2002-05-31, Nr. 54-2150.
- Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) prognozės 2020 m. <http://www.who.int/publications/en/> (2018 02 28)

Kazys Serbenta, Algimantas Mioldažys, Karolis Jovaišas, Juozas Misevičius, Alfredas Gabrijolavičius, Zenonas Martinkėnas

The influence of social legal factors on the quality of life of peoples

Summary

The article presents complex research and practical work in the field of people sickness rate and traumatic diseases. Persons of working age in social environments lose their ability to work 84 times more often, and children due to injuries in social environments become disabled 50 times more often than in work (education) environments. Sickness and traumatic factors in social environments are poverty, physical or psychological trauma, incurable illness, sudden disability, loss of social justice, loss of work, violence, cold, poisoning, etc. In this paper, a specific study of the traumatic event and the trial of pupils were carried out. Scientifically based expert opinions have been prepared, according to which the claim for damages is illegal and does not exist. It has been established that incorrect legal practice is prevalent in the investigation of the legal field and in the investigation of factors, despite or not having the expert conclusions of the specialists in the relevant fields. The article presents proposals for changing pupil's accident investigation regulations.

Social security, causal relationship, non-contractual liability, educational process

Gauta 2018 m. kovo mėn., atiduota spaudai 2018 m. balandžio mėn.

Kazys SERBENTA. Nepriklausomų mokslinių ekspertų asociacijos pirmininkas, technikos mokslų daktaras. Adresas: Braškių g. 46-8, Vilnius. Tel. 8 674 66948.

Kazys SERBENTA. Association of independent scientific experts, president, doctor of technology (technical) sciences. Address: Braškių g. 46-8, Vilnius. Tel. 8 674 66948.

Algimantas MIELDAŽYS. Nepriklausomų mokslinių ekspertų asociacija, ekspertas, technikos mokslų daktaras, docentas, Adresas: Pilėnų g. 5-59, Kauno r. Tel. 8699 18692, el. paštas: algimantas.mieldazys@gmail.com.

Algimantas MIELDAŽYS. Association of independent scientific experts, expert, doctor of technical sciences, docent. Address: Pilėnų 5-59, Akademija, Kaunas distr. Tel. 8 699 18692, e-mail: algimantas.mieldazys@gmail.com.

Karolis JOVAIŠAS. Nepriklausomų mokslinių ekspertų asociacija, ekspertas, teisės mokslų daktaras. Goštauto g.12, Vilnius. Tel. (85) 2697078

Karolis JOVAIŠAS. Association of independent scientific experts, expert, doctor of law sciences. Address: Goštauto 12, Vilnius. Tel. (85) 2697078

Juozas MISEVIČIUS. Lietuvos profesinės saugos lyga, humanitarinių mokslų daktaras. Adresas: A. Goštauto g. 12, Vilnius, tel. (8-5) 2125708

Juozas MISEVIČIUS. Lithuanian occupational safety league, doctor of humanitarian sciences. Address: A. Goštauto str. 12, Vilnius, tel. (8-5) 2125708

Alfredas GABRIJOLAVIČIUS. Lietuvos profesinės saugos lyga, technikos mokslų daktaras. Adresas: A. Goštauto g. 12, Vilnius, tel. (8-5) 2125708

Alfredas GABRIJOLAVIČIUS. Lithuanian occupational safety league, doctor of technical sciences. Address: A. Goštauto 12, Vilnius, tel. (8-5) 2125708

Zenonas MARTINKĖNAS. Lietuvos profesinės saugos lyga, saugos darbe specialistas. Adresas: A. Goštauto g. 12, Vilnius, tel. (8-5) 2125708

Zenonas MARTINKĖNAS. Lithuanian occupational safety league, specialist of work safety. Address: A. Goštauto 12, Vilnius, tel. (8-5) 2125708